

La. 200 b.

1. Braunsius, An. Rom.,
2. Coelerus, Med. Rom.,
3. Corringius, Herm.,
4. Exhardus, Tob.,
5. Eccius, Jo. Se.,
6. Erman (H. H.)
7. Haberlin, Fr. Domin.,
8. Hagen, Joach. Herm.,
9. Hertiger, E. A.,
10. Koelerus, Jo. Dan.,
11. Leott.
12. Leupold, Benzj.
13. Liethardus, Ludw.
14. Mosheim, Theoph. Crit.,
15. Praetorius, Joh. Phil.,

OH: PHIL: PRÆTORII, J. U. D. Consil.
Elect: Aulici, Historiarum ac Juris Publici, in Alma Trevi-
rensi, Professoris Ordinarii, 15

ASSERTIO & VINDICATIO
Diplomatis Carolini, Inclytissimæ Abbatiæ
S. MAXIMINI, in Suburbio Trevirensi,
Concessi,

Tribus Dissertationibus, videlicet 14

- 1) De Barbâ CAROLI M.
- 2) De figurâ externâ Sigilli, huic Diplomati appensi, deque
reliquis Criteriis, quibus evincitur, Diploma Carolinum
nequaquam esse supposititium.
- 3) De harmoniâ Styli, Diplomatis San- Maximiniani,
cum aliis ævi Carolini Diplomatis;
De Synchronismo ejus Historico;
Ac de Instrumento Pippini Nani relato, adornata.

OH: PHIL: PRÆTORII, J. U. D. Consil.

Elect: Aulici, Historiarum ac Juris Publici, in Alma Trevirensi, Professoris Ordinarii, 15

ASSERTIO & VINDICATIO
Diplomatis Carolini, Inclytissimæ Abbatix
S. MAXIMINI, in Suburbio Trevirensi,
Concessi,

Tribus Dissertationibus, videlicet 14

- 1) De Barbâ CAROLI M.
- 2) De figurâ externâ Sigilli, huic Diplomati appensi, deque reliquis Criteriis, quibus evincitur, Diploma Carolinum nequaquam esse supposititium.
- 3) De harmoniâ Styli, Diplomatis Sani-Maximiniani, cum aliis eui Carolini Diplomatis;
De Synchronismo ejus Historico;
Ac de Instrumento Pippini Nani relato, adornata.

Ubi plura nitent in Carmine non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura. Horat: de Arte Poet.

Augusta Trevir. Typis J. C. REULANDT, Aul. & Univ. Typogr.

OFFICII PASTORIS I. U. D. C. C. C. C. C.

in Alma Mater
scripsit, Professor Ordinarius

ASSERTIO & VINDICATIO

Abbatissae, in Sacerdotio

S. MAXIMINI, in Sacerdotio

11

De P. CAROLINA

De P. CAROLINA

De P. CAROLINA

De P. CAROLINA

De P. CAROLINA

De P. CAROLINA

De P. CAROLINA

De P. CAROLINA

De P. CAROLINA

De P. CAROLINA

De P. CAROLINA

De P. CAROLINA

De P. CAROLINA

De P. CAROLINA

De P. CAROLINA

R

L

Imp

Con

den

ac

ac

ac

ac

ac

ac

ac

ac

ac

ac

ac

ac

ac

ac

ac

REUERENDISSIMO, AC GRATIOSO
DOMINO,

D. WILLIBRORDO
SCHEFFER,

Imperialis & Exemptæ Abbatia, ad S. Maxi-
minum propè Treviros,

PRÆSULI DIGNISSIMO;

Comitatûs Fellensis, ac Burggraviatûs Freu-
denburgensis, Domino temporali, Statuum Treuirensium
ac Luxemburgensium PRIMATI, Augustissimo Roma-
norum Imperatori à Consiliis, Augustæque Archi-
Sacellano, S. S. Theologiæ Doctori,
& reliqua &c.

Dissertatiunculam hanc

Devotissimâ mente

D. D. D.

Subiectissimas

AUTHOR.

REVERENDISSIME PRÆSUL!
DOMINE GRATIOSE!

Robè gnarus oraculi illius, quasi ex tripode dicti:
Metiri se quemque suo modulo, ac pede verum est.
(æquum est) Horat: Ep: Lib: I. Epist: 7.
Superfedera poteram hoc, quali quali labore, præsertim, cum neque
vesanus scriptitandi pruritus, nec vana gloriola cupido, me fascinauerint un-
quam. Verum, cum obligatio muneris, à REVERENDISSIMO pariter atque CEL-
SISSIMO ARCHI PRÆSULE, PRINCIPE QUE ELECTORE TREVIRENSI, &
reliqua, DOMINO MEO GRATIOSISSIMO, præter meritum, clementissimè mihi
demandati, id exigat à me, ut tum doctrinà, cum scriptis in lucem editis, præsta-
sim, studiosa, omniumque ordinum honoratissima, iuventuti, hic degenti, non pos-
tui non, quin specimine aliquo, quamvis leuidentis, & Eminentissimo Dominico
ELECTORI, & orbi literato meam probem diligentiam. Ad disquisitionem au-
tem vocanti materiam Scriptionis, occurrit Diploma illud, inchyttissima, Divo
Maximino, in Suburbio Trevirensi, Abbatie, concessum à Carolo, & re, & nomi-
ne, Magno, A. O. R. DCCLXXIX. Cum enim animadvertirem, illud à Viris quibus-
dam, rei Diplomatica non ignaris, vocari in dubium, à nonnullis autem defendi
frigidiuscule satis, Religioni habere capti, Diploma tanti momenti, quod præter
liberam Abbatie electionem, & alia insignia emolumenta, largitur ac con-
firmat prædicta Abbatia, plane indefensum relinquere. Dum vero ad Patrocini-
um ejus accingor, intercessione Patroni cujusdam, aeternum devenerandi, TIBI
Commendor, PRÆSUL REVERENDISSIME, Mecenas de literarum studiis im-
mortaliter merite! TU igitur, qui est singularis TUUS in Musas fauor, tum antea
graphum Diplomatis Carolini, aliq; Documenta publica, cum pretiosissimum Eru-
geliorum Codicem, in Gemma Achate, prosapiam Pippini parvi sustentem, pluribus
que magni pretii Libros typis exscriptos, mecum gratiosè communicasti! TU ita
que Parturientibus meis Musis obstetricatus es gnauiter, ita ut partum hunc litera-
rium eniti potuerint feliciter.

Quam TUAM, admirandam benevolentiam, dum animo percurro, nescius sum
vtrum magis deprædicem Pietatem TUAM in DEUM, haud fucata, an vero
quam satis laudandam erga singulos humanitatem: prudentiam consummatissi-
mam, qua TIBI sufficis, Patriæque Consulis, an vero doctrinam nequaquam
flam ex virtutibus excelsum illud honoris fastigium, ad quod TE, mediante Viri-
tate enexit summum Numen, an vero gratiosam, qua omnes ad TE pertrahis, humi-
litate?

Nam licet Sacro Præsulis munere modereris Abbatiam & Antiquitate, & Prae-
 lentiâ illustrem vel maximè, quippe qua à Constantino M. fundata, ac ab Augu-
 stissimis Imperatoribus, Regibusque, egregiis aucta immunitatibus & prerogati-
 vis, singulari gaudet Privilegio, ut Abbates illius Reuerendissimi Archi-Officiali-
 bus Augusta annumerentur; factum tamen animi auersaris, humilitati mentis uni-
 studens; dignissimus, qui ad tantum honoris cacumen, euehereris, Virorum,
 pietate in Deum, ac morum integritate, cum doctrinâ ac prudentia, conspicuo-
 rum, non ex fece Proletariae plebis, sed Familiis consularibus oriundorum, sed ho-
 nobilissimis Parentibus procreatorum, unanimibus suffragiis. Ad hujus Sacrae
 dignitatis gubernacula admotus, unâ cum summè Reuerendis Religiosis Abbatae
 tua, totî in eo estis, ut cultui diuino inuigiletis accuratissimè, Summum Numen, ado-
 ratione, Sacrificiis, Hymnis indesinenter colendo. Quodsi in Conuentu Vestro ero-
 ganda sunt Eleëmofyna, hoc lati & hilares facitis, ut opus ipsum magnanimitatis,
 non coactionis, existimetur. Liberalitatis ac hospitalitatis Vestrae riuulos, non in
 hoc modo, qui restituere, ac referre gratias possunt, deriuatis, sed in omnes, non
 variari, id iuste, id piè, id humanum fieri, quod sit, sine spe recipiendi. Possem al-
 ius excurrere in vastum laudum Tuarum, ac Abbatia Tua inchyttissima, Oceanum,
 si obstaret modestia Tua, circa quam
 rigidi, sed plena pudoris
 Elucet granitas, fastu, jucunda, remoto.

CLAUDIANUS.

inspice igitur, PRÆSUL REVERENDISSIME, PATRONE GRATIOSE! Phylras
 nasce, quas in aeterna obseruantia, gratissimique animi ^{Texte 101.} eâ, quâ par est
 omissione ac Reuerentiâ, offero, hilari fronte, Tuaque gratiâ ac beniuolo fauo-
 re, me porro beare, haud dedignare. Ego vicissim indesinentibus summum Nu-
 men fatigabo precibus, ut, ad publica commoda, omnigenâ incolumitate felix,
 Serus in Cælum redeas, diuque
 Latus intersis Populo!

Horat. Carm. L. 7. Ode 2.

Admodum Reuerendi Religiosi Abbatia TUÆ valeant diutissime; Ipsaque Abba-
 tia S. MAXIMINI, eo usque vireat, floreat, vigeat,
 Dum juga Montis aper, struuios dum piscis amabit,
 Dumque thymo pascentur apes, dum rore cicada. Virgil: Eccl. V.

Ita animum precor

Reuerendissime Domine Abbas, Mecænas maxime,
 Patrone summopere devenerande
 TUI NOMINIS

Cultor submissimus ac perpétuus,
 JOH: PHIL: PRÆTORIUS.

Aug: Trev: è Museo, Pri-
 die Non: Aug: A. O. R.
 MDCCCLV.

ADDENDA.

Cum in fine Diplomatis nostri, desit vsitatum Caroli tempore vocabulum *feliciter*, admonitum volumus benevolum Lectorem, illud similiter deesse in Diplomate apud Calmetum, libro saepius citato, dans les Preuves, p. 283. 284. 295. 301. vt & apud Heum: p. 418. 419. 426.

ERRATA.

Festinatio, aliaque, non nullius momenti, negotia, in causa fuere, vt quaedam Sphalmata Typographica irrepsertint, quæ benevolus Lector sequenti modo emendare, dignabitur.

pag. 2. lin. 13, pro illum, lege illud.

pag. 10. lin. 9. pro numis, lege, numi.

p. 11, lin. 12. pro tam, lege, tum.

p. 16. lin. 3. Marginali, pro prtoge, lege, protege!

p. 18. lin. 23. lege, disquisitione.

p. 22. lin. 12. lege, in fine, lin. 37. lege, inuocationis,

p. 24. lin. 34. loco vacillaare, lege, vacillare.

p. 29. not. 23. lin. 10. post v. 118, adde, recessitis.

p. (30) lin. 29. lege Kemmerichius.

Bello Diplomatico, quod tum superiori, cum præ-
 senti Seculo, in Belgio, Galliâ, Italia atque Germaniâ, inter
 viros, nostro encomio majores, Papebrocium (1) nempe, Hen-
 chenum, (2) Mabillonium, (3) Germonium, (4) Ruinartum,
 (5) Fontaninum, (6) Lazarinum, (7) Scipionem Marantam,
 (8) Freherum, (9) ac Thulemarium, (10) exarserat vel maximè,
 quodque, præter Illustrem D. Joh. Petr. de Ludvvig, (11) etiam
 Casparus Beretti, (12) delineavit operosius, implicitum quo-
 que fuit Diploma, à Carolo M. A. O R. DCCLXXIX, con-
 cessum Celeberrimæ, quæ in Suburbio Trevirensi hodieque vi-
 det, Abbatix S. Maximini. Quamvis autem illius veritatem in-
 dubium vocauerint Viri, artis Diplomaticæ non ignari, idque
 argumentis satis speciosis, non possumus tamen non, in con-
 trariam ire Sententiam, permoti, tum auctoritate Virorum in
 hoc

- (1) In Propylæo antiquario, de Diplom: discern: Act: SS. Mensè
 April: T. 2.
- (2) In Diatribè, de tribus Dagobertis, & Comment. ad vitam S. Si-
 geberti Act. SS. Mens. Febr. T. I.
- (3) In Re Diplomatica.
- (4) In duabus discept. de vet. Regum Francorum Diplomatt.
- (5) In Eccles. Paris. vindicata, adversus R. P. Barth: Germon: discept:
- (6) In vindiciis antiquorum Diplomatum, adversus Barthol. Ger-
 monii Discept: de vet. Reg. Franc: Diplom:
- (7) In Defens. in P. Barthol: Germonium edita.
- (8) In expositatione in Bartholomæum Germonium pro anti-
 quis Diplom: & Codic. Msct.
- (9) In singulari de staturâ Caroli M. Libro.
- (10) In florum sparsionibus. ad Freheri *Φιλονομία*.
- (11) In præf. præmissâ, T. I. Reliqu: Msctorum &c.
- (12) Nel Istoria della Guerra Diplomatica.

d.

hoc scientiarum genere consummatissimorum, cum argumen-
torum, quæ pro illâ militant, pondere gravissimo (13)

Communicaturi autem Sententiam nostram cum lectoribus
omnium Ordinum honoratissimis, tribus Dissertatiunculis sub-
sequentibus, oratos illos volumus atque obsecratos, ut, neque
minus exposito scribendi genere, neque ordine parum exactio
to offendantur, sed fragilitatem nostram potius beniuolo aspe-
ctu harum paginarum suffulciant, non ignari, in omnibus per-
fectionem consequi neminem posse; (14) & in magnis voluisse
sat esse.

Dissertatio I. de Barbâ CAROLI M.

§. 1. Lites
de barbâ
Cesaris
motæ, non-
nunquam
magni sunt
momenti.

TRitum illud apud Germanos proverbum, de barbâ Car-
tris rixari, hoc est, de re nullius momenti,
Projicere ampullas & sesqui pedalia verba, tam firmo nequa-
quam nititur fulcro, ut nullo non tempore, omni sit exceptio-
ne majus.

Tantum enim abest, ut scientiâ rei Diplomaticæ vel leuiter
imbutus, disquisitionem, *virum Carolus M. barbam aluerit, & de*
posuerit, nec ne? nihili ducturus sit, ut eam potius omni solertia
investigandam esse, ac indagandam, sit asserturus. Oleum igitur
tur, quod ajunt & operam, nos haud perdituros esse confidimus
quando in quæstiunculâ hâc paulo accuratius rimandâ, opel-
lam nostram, qualem qualem collocare, non addubitamus.

§. 2. Quod
probat
per sigillum
Diplom.
Trevir.
San-Maxi.

Cognitum est atque perspectum rei Diplomaticæ cultoribus
inter imagines Caroli M; sive in numis, sive in Sigillis expres-
sas, maximum intercedere discrimen. In quibusdam enim sigil-
tur imberbis, in aliis autem barbatus. Ordinem ducat Sigillum
ap-

- (13) Diploma extat apud Zylles: in Defens: S. Maximini, & apud
Calmetum dans les Preuves de son Hist: de Lorraine p. 295
296 Sigillum exhibent, Zyllesius lib: cit: Heineccius de Sigil-
vet: Tab. IV. Papebrocius. A. SS. T. 2. Mens: April. in Propri-
Antiqu. de Diplom: discern: p. 11. Heumannus de R. D. T. 4
(14) Plutarchus. de Educat. pueror. p. 7. c.

appensum Diplomati, à Carolo M., A. O. R. DCCLXXIX, concessio inclytissimæ, pariter atque antiquissimæ, *Abbatie S. Maximini*, quæ alias inter, cultui diuino sacratas Domus Ordinis S. Benedicti, tum sanctitate & antiquitate, cum celebritate & Reuerendissimorum Præfulum dignitate, tantum extollit caput. *Quantum lenta solent, inter Viburna cupressi* (2) Sigillum hoc Diplomatis San-Maximiniani, à San-Dionysianis, atque Corbejenfi, quæ Mabillonius exhibet, (3) in eo potissimum differt, quod illud Caroli M. vultum obesum atque imberbem, San-Dionysiana contra Sigilla magis tenuem, modicæque barbâ, Corbejense tandem ac Osnabrugense, satis prolixâ condecoratum barbâ, sistant.

mini Care- lum M. si- stens im- berbem.

Cardo igitur totius controversiæ in eo potissimum verti videtur, *quanam horum Sigillorum habenda sint pro genuinis, quæve pro suppositiis?* Si enim aluit semper, ac nunquam deposuit Carolus, barbâ, Sigillum Diplomatis San-Maximiniani, supposititium est, necesse est. Sin autem modo deposuit, modo aluit barbâ, Sigillum præfatum genuinum esse, extra omnem dubitationis solutum manet aleam.

Insignis autem circa affirmandam vel negandam quæstionem nostram, inter scriptores Diplomaticos superioris seculi, ortus est dissensus, de quo etiam si integro propemodum seculo fuerit disceptatum, non tamen minus

S. 3. Scrip- tores circa barbâ Caroli M. dissentiunt.

Adhuc sub iudice lis est.

Marquardus equidem Freherus, singulari, de staturâ Caroli Libellø, barbâ eum pavisse pernegat, vestigia premens Marci Velseri, uterque autem numorum suffultus fide, quibus tantumquam pili rari atque tenues genas inumbrent & labia, tunc primum id factum esse incuriâ, asserunt. Duumuiros hos literatos sequuntur Gryphiander, (4) & qui instar omnium est, Pabrocus. (5) Hic enim tum argumenta Freheri, ac Velseri

Freherus & alii imberbem fuisse contendunt.

Horat. de Arte Poëtica (2) Virgil. Ecl. 1. (3) de Re Diplom. L. 5. Tab. 23. 24. & 25. (4) de Weichbildis c. 20. (5) In propylæo antiqu. de Diplom. discern. Acta S. S. Mens: April. T. 2.

consensum, cum Eginharti, Scriptoris Carolo coxvi, silentium d ebarbâ Caroli M., Sigillumque urget San-Maximinianum; ex quibus illo iudice, pateat, Carolum nullam plane pavisse barbâ, facieque fuisse, propemodum juvenili.

Quin, sine hæsitatione rejicienda existimat, omnia Sigilla, tam San Dionysiana, quam Osnabrugense, in quibus Carolus M. barbatus conspicitur.

G. 4. Thu-
lemarius;
Mabillonius,
Schmincki-
us, Hein-
cecius ac Bu-
navius bar-
bam Caroli
vindiciant.

Longissimè ab his discedit Thulemarius, qui notas & florum sparsiones ad Freheri φιλοπονημα de staturâ Caroli M., collegit. Multis siquidem, iisque non exigui ponderis argumentis, Carolo barbâ vindicat. Cui adstipulatur Mabillonius, in egregio, de Re Diplomaticâ, opere, (6) Merouingos æque ac Carolingos barbâ decorâ, modicaque vfos esse, affirmans. Accedunt ejus sententiæ, eamque, non sine laude, tuentur Eckhartus, in Dissert: de imagine Caroli M., Schminckius, in notis ad Eginhartum, Heinccius, in pererudito, de Sigillis veterum, volumine, (7) &, qui primus erat nominandus Illustrissimus Bunavius, (8) Qui omnes & singuli Carolo M. barbâ equidem tribuunt, sed decorâ, sed modicâ, non bifurcâ, non monstruosâ, unius palmi, quemadmodum nugarum ille, fabularumque Pater, Pseudo-Turpinus, de illo asserere non erubuit. Est autem, quod mireris, benevole Lector! Baringium videlicet (9) ac Johannem Heumannum, (10) nullam plane, aut saltem exiguam hujus Diplomatis San-Maximiniani facere mentionem, cum tamen Baringius libro & loco cit: inficias ire nequeat, Zyllesium, defensorum strenuum, Abbatîæ S. Maximini, non minus quam Diplomatis nostri Carolini, suâ non defraudandum esse laude; quod in arte Criticâ rei Diplomaticæ primus, quod ajunt, fregerit glaciem, ingentemque documentorum numerum, una cum Monogrammaticis, produxerit in lucem. Quo encomio Zyllesium dignissimum etiam judicant, Celeberrimus

(6) L. 2. c. 16. p. 136. 137. seq: (7) P. I. c. 2. §. 16. p. 81. seq.

(8) In der Deutschen Kaiser- und Reichs-Historie p. 2. L. 2. p. 62.

(9) In clave Diplom: inter Script: Diplom: p. 10.

(10) In Comment: de Re Diplom: p. 148.

Dn. à Ludvvig, (11) & Dn. Moserus (12). Majorem navarunt operam, Diplomati, sigilloque San-Maximiniano, investigando, Heineccius, Mabilloniusque, lib: & loc: cit:

Verùm vt ad scopum reuertamur, vnde deflexit Dissertatio nostra, non ignoramus Sidonium Apollinarem contendere; Francos comam aluisse, barbâ caruisse. Ita enim ille in Panegyri, Majorano Augusto dictâ:

S. Sidonii Apollinaris sententia, Francos capillos aluisse barbâque caruisse,

Ad frontem coma tracta jacet nudataque cervix
Setarum per damna nitet.

Et paulo post:

Ac vultibus undique rasis,

Pro barbâ tenuis perarantur pectine crista.

Prioribus Poëtam, versibus nonnulli autumant, indigitare voluisse, Francos aut soepius iterato pectinis tractu obliquasse crines, vt sursum se, supra occiput, ac sinciput erexerint, collo nudo relicto; quo capillorum cultu mirum in modum delectatus est heros ille Arctous, Carolus duodecimus; aut, quod verisimilius est, nodo comam ligasse, vel in tergo, vel in fronte, vt in *altitudinem quandam & terrorem, adituri bella, comi, hostium terrori ornarentur;* quod ipsum testatur Tacitus de Suevis; (13) de Seneca, (14) de Germanis omnibus: *Quid capillum ingenti diligentia comis? inquit; Cum illum vel effuderis modo Parthorum, vel Germanorum, nodo vinxeris? longâ tamen & fluitante comâ, Francos quandoque etiam superbiisse, ex Panegyri, dictâ Constantino Magno, ab Eumenio, (15) patescit. Distinctos enim eos fuisse à cæteris, dicit, cultu vestis, & proluxo crine. Firmat hoc Claudianus suffragio suo, de Francis ita cancas; (16) *Ante Ducem nostrum (nempe Stiliconem) flammam sparsere sicambri Casariam.**

Ad ne fluitantibus Francorum capillis, iusto diutius, irretiamur, ad Sidonii, de barbâ illorum, locum, redimus. Non pauca, ex illius verbis:

Et

(1) In Præfat., T. 1. Reliqui. Mif. (12) Im Chur-Trierschen Staats-Recht; p. 285. 286. (13) de M. G. cap: 38. (14) Epist: 124. (15) cap: 16. (16) de IV. Conf: Honorii.

Et vultibus undique rasis

Pro barbâ tenues perarantur pectine crista;

Conjiciunt, Francos nullam, præter Mystacem, superiora labra cingentem, aluisse barbâ, cujus crines, pectine sæpius tractando & perarando, instar cristarum erexerint, ac induraverint.

§. 6. Hac de Proceribus, non autem de plebe Francorum dici possunt.

At enim verba hæc Sidonii nequaquam de universâ Francorum gente, sed de proceribus tantum, esse interpretanda, ex sequentibus innotescit. Scriptores enim ejus ævi fide dignissimi memoriæ prodiderunt, tempore Regum Merovingicorum, solis Regibus proceribusque, non autem plebi Francicæ licuisse Cæsariem alere; quæ contra proluxâ barbâ breviter capillorum compensasse videtur. Provoco ad Gregorium Turonensem! (17) Hic enim, Childebertum Regem, ad Chlotarium, de Fratrâ, Chlodomiri filiis, ita scribentem, refert: habito communi consilio pertractari oportet, quid de his (scilicet filiis Chlodomiri) fieri debeat) *Virum incisâ Cæsariæ, ut reliqua plebs, habeantur?* Similiter de Gundebaldo relatum legimus, apud eundem Gregorium Turonensem: (18) Illum nempe, cum natus esset in Galliis, & diligenti curâ nutritus, *ut Regum istorum mos est, crinium flagellis per terga demissis, instructum fuisse. Ad stipulatur Gregorio nostro Agathias Scholasticus, illius cœtaneus, (19) hæc omnia adcuratori delineans penicillo; Solemne est, scribit, Francorum Regibus nunquam tonderi. Cæsariæ totâ eis in humeros propendet, anterior coma è fronte discriminata, in utrumque latus deflexa, idque velut insignis quadam, eximiaque honoris prærogativa, Regio generi apud eos tribuitur. Subditi enim orbiculatim tondentur, neque illis proluxiorem comam alere facile permittitur.* Ex his constat, tempore Agathiæ Scholastici, (1) solis Regibus licuisse Cæsariem alere. (2) Solemne his quoque fuisse, nunquam tonderi. Quam tonsuræ intermissionem ad solos capillos, non autem ad barbâ, referendam esse infra ostendemus, (3) Solos subditos, non autem Reges, orbiculatim tonsos esse. Hæc de capillis Regum, ac subditorum, Francicorum. Sed quid de illo-

(15) L. 3. c. 18. (18) L. 6. c. 24. (19) De Imperio Justiniani Lib. 1. c. 1.

rum b
Cer
pis, ca
stantu
gum M
Regib
submis
Velfer
uum il
roli M
losque
mansu
Trevin
jus Mu
surpat
verunt
tissimu
conue
præter
modic
Senter
postqu
bergiu
minus
tis & fi
lum ce
Diplom
Caroli
(20) M
initio
cell:
c. 4.
Orio
Reid
D. L.

rum barbis, ac præsertim de barbâ Caroli M. erit dicendum?

Certum est Reges Francicos tum primæ cum secundæ stirpis, comam aluisse semper, barbam vero plurimo tempore. Testantur id statuat in ostio templi Sancti Germani conspicuæ Regum Merovingicorum. (20) Testatur Eginhartus, (21) de Regibus Merovingicis asserens, illos fuisse *crine profuso, barbâ submissâ*. Testantur tot numi, tot sigilla. Ac licet Freherus cum Velfero, cum primis autem Chiffletius (22) autument, Musium illud, quo Leo III, Summus Pontifex, suam, unâ cum Caroli M. effigie, curavit exprimi, Carolum sistere imberbem, pilosque in illo fortassis apparentes, per negligentiam tonforis remansisse; quod itidem se habeat cum sigillo San-Maximiniano Trevirensi; majori tamen fide digni videntur testes oculati hujus Musii, Sponius, (23) & le Blancius, (24) qui illud oculis usurpatum, ac, bene examinatum, elegantissime delineare curaverunt; quod ex Johanne Ciampino (25) itidem exhibuit Clarissimus Eckhartus, (26) & Illustris Bunavius. (27) Hi in eo conveniunt omnes, Carolum nequaquam fuisse imberbem, sed, præter mystacem, superioribus labiis circumfusam, in mento modicam quoque aluisse barbam. Quinimo Papebrocius ipse Sententiam mutare, ac Palinodiam quasi cantare, est coactus, postquam Princeps, omni encomio major, Ferdinandus Fürstenbergius, (28) Præsul Paderbornensis Reverendissimus, non minus quam Mabillonius, (29) unâ cum inspectione Diplomatis & sigilli Osnabrugensis, Carolum barbatum referentis, ipsam edocuerant, barbam sigilli nequaquam obstat, quo minus Diploma Osnabrugense sit verum, sit genuinum. (30) Barbam Caroli M. vindicantibus patrocinantur porro: (1) Imago Caroli

B

(20) Mabill. de Re Diplom. L. 2. c. 16. p. 137. (21) In Caroli M. initio. (22) In Anastasi Childeric: c. 1. p. 34. (23) Vitæ Miscell: erud. antiquit: p. 284. (24) Dissert. sur quelques Monoyes: c. 4. p. 19. (25) Vet. Mon: Musiv: P. 4. c. 23. (26) Rer: Franc: Orient: T. 1. L. 25. p. 785. (27) In der Deutschen Kaiser- und Reichs-Historie T. 2. (3) Monum: Paderb: p. 201. (29) de R. D. L. 5. p. 390. sequ. (3) Heineccius, de sig: vet: P. 1. c. 9. p. 82.

§. 7. Reges
Francici
barbam
plurimo
tempore
aluerunt.

d.

roli M. à Dionysio Petauio exhibita (31) quæ etiam exstat apud
 Eckhartum, (32) (2) Sigillum illud plumbeum Caroli M., quod nanus
 le Blancio (33) debemus. (3) Sigilla Caroli M. apud Heineccium *se*. (4)
 (34) (4) Numi apud Illust: Bunauium, in der Teutschen Kønigin
 ser- und Reichs-Historie. (35) (5) apud Eckhartum, (36) Strues Reg-
 vium (37) Mabilionium, (38) Octavium Stradam de Rosberg modo p
 (39) Antiquarium Rudolphi II. Imperatoris. (5) credita ha Quod f
 ctenus Vnitas Sigilli Trevirensis San-Maximiniani, Carolum imcer, de
 berbè sistentis, cum reliqua sigilla illum exhibeant barbaturam e

*S. r. Reges
 Francicos
 prima & se-
 cunda stir-
 pis, modo
 barbampar-
 visse modo
 posuisse de-
 monstratur*

His omnibus tamen non obstantibus placuit Viris doct. asse-
 ritis veritatem Sigilli diplomaticæ Trevirensis, si non entent
 ex defectu barbæ Carolinæ, asserere, tamen cum sigillitiquaq
 barbatis hujus Imperatoris conciliare. Verisimile siquidem tamen
 iis haud videbatur Zyllesium, Papebrocium, Lambecium un reg
 que, at quantos Viros! hallucinatos esse in examinando diploma notet
 mate Trevirensi. Quapropter, præter Freherum ac Velsorum tatem d
 barbæ Carolinæ assertores strenuos, in arenam quoque descende *sarici*
 dit Chiffletius. (40) Ast fallitur, & insigniter fallitur, dum ablatim
 ferere non addubitat, Diplomati San-Maximiniano, non ipsius, Bar
 Caroli M. sed Fratris ejus, Carolomanni sigillum fuisse appendican
 sum, Scimus enim ex authoribus coævis, ac fide dignissimis com
 (41) Carolomannum diem obiisse supremum, A. O. Ravisse.
 DCCLXXI, 111. Non: Dec., cum contra Diploma Carolinum tamen a
 concessum sit Abbatia S. Maximini A. O. R. DCCLXXIX; ita co ad
 vt nequaquam sit verisimile Carolum M., Fratris, ante octo jam
 annos demortui, appendere voluisse, diplomati, Sigillum. Quod bato
 evidentius adhuc apparet ex verbis ipsius Diplomatis Trevirensis, *US,*
 fis, (6) C

(31) In Gnorismate (32) Rer: Franc: Orient: P. I. L. 24. p. 628
 (33) lib: cit: (34) de Sigil: vet: Tab: IV. (35) T. 2. L. 2. (36) Regis et
 L. c. (37) in fine der Teutschen Reichs-Geschichte. (38) de R. D
 L. 5. Tab: 23. 24. 25. (39) In vitis Cæsarum Imperatorum que
 (40) In Anastasi Childeric: (41) Annal: Metens: ad a. 771. An
 nal: Mafciacenses, ad eundem ann. Hugo Flaviniacensis P. I. p. 82.
 Chron: Verdun: Köhlerus in General: Fam: Aug: Carol: Tab: (45) I
 & pag. 39. p. 98.

apudis, quibus Carolus M. de semetipso testatur: se chartam suam
quodnanus signaculis affirmare decrevisse, & annulo suo firmare jus-
ciuisse. (42) Saliuam igitur magis mouet conjectura Chiffletii,
opinantis, Carolum, ejusque tum Antecessores, cum Successo-
res Reges Merouingicos ac Carolingicos modo barbam aluisse,
modo posuisse, ac tandem iterum pavisse.

Quod si ita se habeat, quemadmodum ex sequentibus illuces-
cer, de veritate Sigilli ac Diplomatis San-Maximiniani nequa-
quam erit dubitandum. Nam licet Agathias Scholasticus loco
doit. asserverit: Solemne fuisse Francorum Regibus nunquam tonderi:
tentiaque de barbâ positione, ejusque culturâ alternatiuâ
illiquaquam arrikerit, Clarissimo Heineccio; (43) Antecedentia
tamen & consequentia loci Agathiaz, §. 6. allegati, secundum
regulas Hermeneuticæ, paulo accuratius rimanti, facili-
notescet negotio, Agathiam ibidem de capillis capitis, non
tem de barbâ, sermonem facere. Meminit enim plus semel
sariei, comæ, quas Regibus solis alere licuerit, cum subditis, orbi-
latim tonsis, non facile permissum fuerit, prolixiorem comam ale-
psius, Barbâ pastum, aut tonsuram sicco plane pede transit. Igitur
dicandum esse arbitramur, Reges Francicos, utriusque stir-
simis comam aluisse semper, barbam modo posuisse, modo iterum
Ruisse. Constat hoc clarius, ex imaginibus illorum, tum in
numis ac Sigillis, cum in marmore vel tabulis, expressis. Pro-
X; ita ad autoritatem Mabillonii, Eckharti, Illustr. Bunavii, &
o jantiorum, qui Reges Francicos primæ & secundæ stirpis, modo
Quos barbato modo imberbes sistunt. Sic, in numis, CHILDERTUS,
virentus, (44) THEODEBERTUS, (45) CHILDEBERTUS,
fis, (46) CHLOTARIUS, (47) Charibertus & Sigebertus, (48) si-
barbâ conspiciuntur. Quemadmodum Childeberti quoque
Regis effigiem, in Onyche insignis magnitudinis, inter Cimelia

B 2

sacræ

vid. Diploma, apud Zyllef. in Defens. Abbatia Imper. S. Ma-
ximini, & Dissert. nostrâ 3. (43) De Sigillis veter. P. 1. c. 9 §. 17
is P. 82. & 83. (44) Eckhartus, Rer. Franc. Orient. T. 1. L. 2. p. 39.
Tabl. (45) L. 5. p. 74. (46) L. 7. p. 87. (47) L. 7. p. 99. (48) L. 3.
p. 98. & 105.

cl.

sacrae Ecclesiae Cathedralis Moguntinensis, conspicuam, opere
 anaglyphico sisti, crinibus in tergum promissis, & diademate
 affabre facto, sed *imberbem* planè, testatur idem Eckhartus. (49)
 Quod itidem se se habet cum numis *Guntchramni*, (50) & *Chil-*
deberti II. (51) Postremum enim ibidem quinque numi listunt
imberbem, duo vero *barbatum*. Illucescit hoc porro ex numis
Theodorici II. (52) *Chlotarii II.* (53) ac *Dagoberti I.* (54) quem
 postremum quatuordecim numi exhibent *imberbem*, unus au-
 tem *barbatum*; quæ tamen barba non nisi menti genarumq; ex-
 trema obumbrat. Adeo ut vel solis *Childeberti II. Dagoberti I.*
 numis evinci queat, Reges Francicos Merovingicæ stirpis, mo-
 do *barbam* pavisse, modo posuisse. Liquet hoc denique ex nu-
 mis *Chlodovei II.* (55) *Childerici II.* (56) & ex Sigillo *[Chlodo-*
vei III.] (57) non minus, quam ex sigillo & gemma *Childeberti*
III. (58) ac *Childerici III.* (59). Ut autem omnis dubitationis
 scrupulus eximatur & iis, qui morem hunc *barbam* modo po-
 nendi, modo iterum pavendi, solis Regibus Merovingicis, non
 vero etiam Carolingicis fuisse familiarem, possint autumare, non
 possumus non, quin non nulla hæc de re proferamus in medium.
 Atque ut ab ovo procedamus usque ad malum, probabile non
 est Pippinum Nanum ejusque filium Carolum M., Regum Me-
 rovingicorum, quorum, in omnibus, vestigia presserunt studio-
 sissime, morem, *barbam* modo alendi, modo ponendi, abrogas-
 se. Contrarium potius illucescit ex imaginibus Pippini Nani,
 Caroli M., Ludovici Pii, Caroli Calvi, Arnulphi, aliorumque
 Imperatorum ac Regum Carolingicæ stirpis. Asservatur, teste
 Brovvero, (60) in Abbatia S. Maximini, Codex Evangelio-
 rum membranaceus, Evangelistarum præscriptus iconibus, &

(49) Eckhartus l. c. p. 140. (50) L. 9. p. 149. (51) L. 9. p. 157.
 (52) L. 10. p. 172. (53) L. 11. p. 195. (54) L. 12. p. 208. (55)
 Eckhartus, l. c. p. 238. (56) L. 14. p. 254. (57) p. 290. (58) L.
 18. p. 315. Mabillonius de R. D. L. 5. Tab. 22. p. 385. (59) Ma-
 billonius de R. D. L. 5. Tab. 22. p. 385. vid: etiam Illustr: Buna-
 vius in der Teutschen Kaysers- und Reichs-Historie P. 2. L. 1. p. 3.
 (60) Annal: Trev: L. 8. §. 18.

ureâ n
 nis var
 penta
 Achar
 61) de
 Domin
 xactiu
 quis in
 olo, &
 Eckhar
 mberbi
 onio (6
 ies con
 olus so
 61) Mu
 Orien
 Rer:
 Cum
 facer
 Soror
 Æde
 Carol
 quen
 mori
 quib
 gicæ
 cã Fa
 Soror
 nem.
 Gebh
 tterru
 ris be
 minia
 chritu
 De R

ureâ notarum literâ, operimento per quam eleganti, quod genâ
 nis variis, Rubinis. Topatis, Smaragdis, Hyacinthis, per ar-
 gentea, aurataque Emblemata, affabre facta, nitet. Gemmam
 Achatem, operimento inferram, Michael Bernardus Valentini
 (61) delineavit, Clarissimus Eckhartus vero, à Reuerendissimo
 Domino Paccio, Abbate S. Maximiniano quondam dignissimo
 exactius delineatam accepit, ac justâ suâ magnitudine, scriptis
 uis inseruit. (62) In illâ cum Berthradâ Uxore, Filiisque, Ca-
 olo, & Carolomanno, ac Adâ filiâ, (63) Pippinus ipse, vt iudicat
 Eckhartus loco citato & alii, Regiâ dignitate jam auctus, sistitur,
 imberbis. (64) In Sigillis quoq; & numismatibus tamâ Mabil-
 onio (65) cum ab Eckharto exhibitis, (66) Pippinus aliquo-
 ies conspicitur barbatus, ter autem imberbis. Ac ne Ca-
 olus solo Sigillo San - Maximiniano imberbis exhibitus esse vi-
 deatur,

(61) Musei Muscorum T. 2. c. 8. (62) nempe T. 1. Rer: Francic:
 Orient: L. 24. p. 579. (63) Mirandum venit Eckhartum, T. I.
 Rer: Francic: Adam hanc, filiam Pippini, ejus vocare Sororē.
 Cum tamen Brovv: Annal: Trev: L. 8. §. 18. certiozem illum
 facere poterat, fuisse illam Pippini filiam, Caroli M. autem
 Sororem. Constat hoc tum ex verbis, monumento ejus, in
 Æde Sancti Maximini, insculptis: *Ada, ancilla Christi, Soror*
Caroli Magni; cum ex vetustissimo memoriarum Codice, se-
 quentibus verbis: *IV. Idus Maji obiit Ada, ancilla Christi, pia me-*
moriam Filia Pippini Regis, Soror Magni Caroli Imperatoris. Nescio,
 quibus rationibus ductus, Clar: Köhlerus, scientiæ Genealogi-
 cæ Indagator exactissimus, in Exercitatione suâ Genealogi-
 câ Familix Augustæ Carolingicæ, hujus Adæ, neque tanquã
 Sororis, neque tanquam Filix Pippini, vllam fecerit mentio-
 nem. Quod itidem obvenit Lohmeiero ejusque Illustratori
 Gebhardo, in *der Europäischen Kaysers und Königl: Häuser Erläu-*
terung. (64) Oculis usurpare licuit & nobis, quæ est singula-
 ris benevolentia Reverendissimi Domini Præfulis San-Maxi-
 miniani, Mecænatis incomparabilis, hunc codicem, tam pul-
 chrudine, quam antiquitate conspicuum vel maxime. (65)
 De R. D. L. 5. Tab. 23. (66) T. I. Rer: Franc: L. 24. p. 579.

deatur, aliam ejus effigiem, proferemus in medium. Illustrissimus siquidem Bunavius (67) in numo quodam illum sistit *imberbem*, cum Epigraphe: *Domnus Karlus Imp. Aug. Rex &c.* Evidenter apparet effigiem, huic numo impressam, differre ab icone ejus. Sigillo Trevirensi expressâ. Ex diplomate enim ipso S Maximiniano constat, illud A. O. R. DCCLXXIX. à Carolo fuisse concessum, cum contra effigiem Bunavianam Caroli M, post annum DCCLXLIX, æri fuisse impressam, extra omnem dubitationis aleam ponat inscriptio: *Imperator Augustus.* Scimus enim Carolum non nisi A.O.R. DCCC., in Natali Domini, Imperiali Diademate fuisse condecoratum. (68) Quo tempore Abbatia S. Maximini jam dudum gaudebat privilegio, à Carolo ipsi concessio. Constat etiam ex alio Sigillo, (69) Carolum nonnunquam exhibitum esse *imberbem*. Manifestum igitur est, Carolum M., tam in Sigillis quam numis, plus semel, sisti *sine barba*. Qui mos barbam modo pauendi, modo ponendi, per superius adducta, tum ante Carolum, & ipsius tempore, cum post ejus ævum obtinuit, inter Imperatores & Reges, Carolingicæ stirpis. Provoco ad sigilla & numos Ludovici pi., in quibus modo barbatus, modo imberbis conspicitur. Mabillonius (70) equidem illum exhibet barbatum, Bunavius autem (71) ac Heumannus (72) illum, jam Imperatorem, nobis sistunt *imberbem*. Nihil dicam de Lothario, (73) Ludovico II. (74) de Carolo Calvo, (75) Arnolpho (76) & Conrado I. (77) Similiter sine barbâ exhibitis. Proceres autem Francicos, ad exemplum Regum Merovingicorum Barbam rasisse, constat ex

Rori.

- (67) In der Kaysers und Reichs Historie. T. 2. L. 2. p. 307. (68) Theophan: p 401. Anast: in vitâ Leonis Pontif: p. 283. Annal: Pith: ad a. 401. Annal: Eginh: & Loifell: eod: a. (69) apud Heumannum, in Comment: de R. D. Tab: IV. n. 10. (70) de R. D. L. 5. p. 395. 399. (71) In der Deutschen Kaysers und Reichs: Hist: P. III. L. 1. p. 3. (72) Tab: V. n. 2. 4. & 8. Tab: VI. n. 10. 11. & 12. (73) Heum: Tab: 7. Heineccius, l. c. Tab. IV. (74) Heum: Tab: 2. (75) Mabill: de R. D. L. 5. p. 407. Heinecc: Tab: 4. Heum: Tab: 7. Bunavius, l. c. P. 4. L. 1. p. 3. (76) Heinecc: Tab: 7. (77) Heinecc: T. 4. Bunav: P. 4. L. 2. pag. 420.

Roric
los ap
Rege
erexe
nâ pol
certo
radeb
poner
menti
coman
re illos
rius T
ad pœ
rum, b
bardo
capillu
mover
differ
fimis, n
Cu
certiss
barbat
in gen
& Eck
vicum
memo
vel al
qui m
tecte E
cur no
non m
lubitu
(78) L
R. I
Re

Roricone. (78) Cum enim Chlodoveus I., Francorum Rex, illos apud Parisios, ad bellum contra Alaricum, Visi-Gothorum Regem, habitâ oratione, animasset, dextras omnes in sublime crexerunt, & ni superassent infideles Visi-Gothos, hæresis! Arriana pollutos: *barbas non amplius radendas esse, professi sunt.* Itaque certo tempore Proceres Francici, Reges suos imitantes, barbam radebant. Sane privilegium barbam quandoque & capillos, vel ponendi, vel alendi, illis temporibus maximi habitum esse momenti, vel ex eo liquet, quod poenitentibus licitum non fuerit, *comam vel barbam tondere, ac radere. sed in comam utramque alere illos oportuerit.* Testatur hoc de Ursinio, Cadurcensi, Gregorius Turonensis. (79) Quod exemplum argumentum est, cæteros, ad poenitentiam haud damnatos proceres, more Regum suorum, barbam modo pavisse, modo posuisse; Afferit hoc de Leobardo, Gregorius Turonensis, (80) illum nempe *certo tempore capillum torondisse ac barbam.* Quæ omnia Mabillonium commoverunt, (81) vt, de barbæ cultura Regum, ac Imperatorum differens tandem ita Sententiam suam exprimat: *Itaque hic sit finis, modum hunc, pro Regum arbitrio, subinde variasse.*

Cum igitur, per superius adducta tam certum sit, quam quod certissimum, Reges Francicos in staturis, numis ac sigillis, *modo barbatos, modo imberbes esse exhibitos;* Pippinum Nanum, tum in gemmâ Achate S. Maximini, cum apud Mabillonium, (82) & Eckhartum, (83) *modo cum barbâ, modo sine illâ, sisti;* Ludovicum præterea pium, jam Imperatorem, aliosque supra commemoratos Imperatores, Regesque Francicos, circa barbam vel alendam, vel ponendam, eadem Vfos fuisse prærogativas; qui mos apud Proceres Francicos æque invaluerat; Carolus M., teste Eginharto, scriptore coævo, *Patrii moris obseruantissimus,* cur non & ipse, exemplo Regum ac Procerum Francicorum, non minus quam Pippini, barbam ponere, vel alere, potuerit, pro habitu, ne diuinando quidem conijcere possumus. Certo, satis

con-

(78) L. 4. (79) L. 9. c. 20. (80) de Vitis Patr: c. 20. (81) de R. D. L. 2. c. 16. §. 8. p. 138. (82) l. c. L. 5, Tab. 23. (83) Ref Franc: Orient: T. 1. L. 24. p. 599.

constat, cum ex numis, sigillis, gemmis ac marmoribus Regum manon
 ejus Prædecessorum, tum ex Sigillis, Trevirensi San-Maximilianiano,
 niano, ac Heumanniano, cum ex numo Bunaviano aliisq; simi-
 que, apud Mabillonium Heineccium ac Heumannum ex multis ec-
 stantibus, numis & sigillis, Reges Imperatoresque tam Merovingicos,
 quam Carolingicos modo barbatos, modo imberbes esse, sigilla
 exhibitos. Quis mos apud Successores Caroli M. haud inualuit autem
 set, nisi ipsum habuissent Antecessorem gravissimum. Extra acce-
 omnam igitur est positum dubitationis aleam, Carolum M. v. sinecciu
 hujus Privilegii supersedisisse nequaquam, deficientiamque barbatæ & h
 Carolina in Sigillo Diplomatis San-Maximiniani, Trevirensis, non obtur col
 stare, quo minus Diploma, sæpius jam Commemoratum, ab omnibus sigillis,
 rei Diplomaticæ gnaris, summo Jure, sit habendum pro vero, ac gelignora
 nuino, minime autem gentium, pro spurio aut supposititio.

DISSERTATIO SECUNDA

De Figurâ externâ Sigilli, Diplomatis San-Maximilianiano appensi, deque reliquis Criteriis, quibus evincitur, Diploma Carolinum nequaquam esse supposititium.

POSTquam barbatæ Carolinæ satis diu implicita fuit Dissertatio nostra, ut de veritate Diplomatis, ac Sigilli San-Maximilianiani magis constet, progredimur nunc ad figuram ejus externam, ac ad reliqua Criteriis, quibus evincitur, Diploma nostrum nequaquam esse supposititium.

Materia,
 cera obli-
 tom!

Investigemus initio materiam. Exprimebantur olim Sigilla vel auro, vel argento, vel plumbo, vel cera. (1)

Materia Sigilli nostri est Cera. Non dicemus jam de Cercoriorum Sigillorum antiquitate, cum alias ad Græcorum, ac Romanorum manorum

(1) Mabill: de R. D. L. 2. c. 16. Heinecc: de sig: vet: P. I. c. 4. §. 8.
 6. Heum: de R. D. §. 21. pag. 15.

gummanorum antiquitatum adyta, esset recurrendum. In atate
 timi media subsistemus, vbi cereorum Vfus Sigillorum fuit frequen-
 alitiffimus (2) Color Sigilli San-Maximiniani est *subluteus*. Sci-
 eximus equidem Miramontium, (3) asserere, Reges Francicos,
 Meroprinx & secundæ stirpis, vfos esse ceræ albâ; (4) Ast verifimile
 esse est, sigillum nostrum ceræ albæ iridem fuisse impressum, quod
 aluit autem color ejus nunc paullo magis ad luteum, quam ad album,
 Extra accedere videatur colorem, id tribuendum existimat Cl: Hei-
 I. v. Heineccius, (5) diuturnitati temporis, quâ factum est, vt à pulve-
 ritate & humiditate aeris, colorem hunc assumerit. Materia igitur
 obtur colorque sigilli nostri, cum cæteris Regum Francicorum si-
 millibus sigillis, conveniunt ad amissim. Figura ejus est rotunda. Non
 ac negligimus, Heineccio teste, (6) figuram plerorumque sigillo-
 rum Carolinorum esse ovalem. Sed, quod pace tanti viri dixe-
 rim, satis constat, non omnia sigilla Carolina ovali gaudere fi-
 gurâ. Provoco ad Heumannii Commentarios de Re diploma-
 ticia. Ibi enim, (7) præter San-Maximinianum, duo adhuc si-
 stuntur sigilla Carolina, figurâ rotundâ conspicua. Taceo tum
 Reges nonnullos Merovingicos, videlicet Theodoricum &
 Chlodoveum III; (8) Childebertum III, & Chilpericum II.
 (9) ante Caroli tempora, tum post ipsum Carolingicos, vtpote
 Ludovicum pium, (10) Carolum Caluum, (11) & Zventeboldum,
 Lotharingæ Regem, (12) sigillis vfos esse figurâ ro-
 tundis. Adeo vt rotunditas quoque sigilli San-Maximiniani,
 obstare nequeat, quo minus habendum sit pro genuino.

Figura ro-
tunda.

Solebant sigilla quoque cerea Imperatorum Carolingicorum
 C in-

(2) Heinecc: de sig: vet: P. I. c. 6. §. 2. (3) De Cancellariâ
 Franciæ. (4) Heineccius l. c. P. I. c. 6. (5) l. c. (6) l. c.
 P. I. c. 9. §. 14. (7) Tab. IV. n. 9. & 10. (8) Mabill: de R.
 D. p. 381. (9) Id: l. c. p. 385. (10) Heum. l. c. Tab. V. n.
 9. Tab. VI. n. 10. (11) Id, Tab. VII. n. 1. & 2. (12) Mabill:
 l. c.

intrinsecus limbo quodam, seu circulo cerco, literis ac signis omnibus vacuo, cingi, vt nempe inscriptio muniatur eo melius & conseruetur, quem limbum tabulæ æneæ pene omnes omitunt. (13)

Apparet hoc ex sigillis Imperatorum ac Regum Carolingicorum, non minus quam successorum, cum apud Clar: Heinneccium, (14) tum apud Heumannum, (15) exstantibus. Si stuntur enim ibidem sigilla Caroli M., Ludovici pii, Arnolphi, Conradi I, ac denique Ortonis M., limbo circumdati, Gaudet & isto limbi adjecti Criterio sigillum San-Maximinianum, quemadmodum illud ex inspectione sigilli, in fronte Dissertationis nostræ, præmissi, patet.

*De formula
Christe
protege.*

Verum enim vero audio hic insusurrantem aliquem, qua ratione sigillum San-Maximinianum poterit esse genuinum, cum illi desit formula: *Christe protege!* toties in sigillis Caroli M., Ludovici pii, & Ludovici Senioris, seu Germanici, occurrente. Constanter siquidem hanc formulam usurpatam fuisse à Carolo M., Ludovico pio, ac, quem addit Cl: Heinneccius, (16) à Ludovico Seniore, testatur Mabillonius. (17) Refellitur autem hoc, Viri ceteroquin eruditissimi, præceptum generale prætersum, per exempla nonnulla in contrarium, exstantia. Provocamus ad sigilla tum Caroli M. Cum Ludovici pii, à Mabillonio ipso, (18) ac Heumanno, (19) exhibita, in quibus vterque formulam: *Christe protege!* tam necessariam Mabillonio visam, omittere non addubitavit. Taceo hanc formulam Merouingicis nunquam, ex Carolingicis autem soli Carolo M., Ludovico pio, ac Ludovico seniori, in vsu fuisse, cum contra Lotharius I, cæterique Imperatores ac Reges Francici, stirpis secundæ, illius

(13) Heum. l. c. c. 1. §. 27. p. 14. Testatur hoc etiam de Sigillo Os nabrugensi, Heinneccius, l. c. p. 1. c. 9. p. 79., ambire nempe illius annuli periphoriam, limbum non minimum. (14) l. c. Tab. 4. n. 2. 3. 8. 11. 12. 17. & 18. Tab. V. n. 1. & 2. (15) de R. D. Tab. 4. n. 4. & 6. Tab. V. n. 2. & 8. (16) de sig: vet: p. 1. c. 9. §. 12. & 15. (17) de R. D. L. 2. c. 16. n. 8. (18) de R. D. L. §. c. 24. & 25. (19) de R. D. Tab. 4. n. 9. & 10. Tab. V. & VI. n. 5. 9. 10., ut & p. 44.

Vsu superfederint semper; (20) Adeo vt omissione hujus for-
mulæ sigillum San-Maximinianum vitari nequaquam potue-
rit.

Ad amuissim quoque convenit Monogramma Carolinum S.
Maximini, à Zyllesio, (21) in defensione hujus illustri Abb-
atiz, exhibitum, cum monogrammate Carolino, exhibitum, cum
Baringio, (22) cum ab Heumanno, (23) cujusque delinea-
tio sistitur etiam in fronte Assertionis nostræ. Monente etenim
Papebrocio (24) est sciendum, morem apud Christianos anti-
quissimum fuisse, in signandis contractibus, & aliis quibuscun-
que instrumentis, formare crucem, cui is, qui subsignabat suâ,
vel alienâ manu, prout literarum erat peritus, aut rudis, pro-
prium adscriberet nomen. Hujusmodi simplici cruce Reges ac
principes non contenti, eandem instruxerunt, ornaueruntque
nomini sui literis, ipsi cruci adnexis. Hæc vero cruciformia
Monogrammata sunt omnium antiquissima. --- Datur funda-
mentum opinandi, quod omnes, ante Carolum M. Reges, &
principes, ipseque Caroli Pater Pippinus, si quando sunt mono-
grammatis vsu, eandem formam tenuerint. Mabillonio equi-
tatem asserente, (25) monogramma erat nota & Character, vt,
cum literâ vnica esse videretur, omnes tamen nominis literas
exprimeret. Verum enim vero, edocet nos Papebroctus, l. c.
necesse adeo non esse, vt monogramma singulas vocis alicujus
literas exprimat. Contra satis constat, quamvis Papebroctus
sum monogrammatum, l. c. omnibus Regibus Merovingicis
asserere contendat, paucos tamen ex illis vsos iis esse, nec alios
putat Mabillonius, (26) quam qui præ imperitia nomen su-
um scribere non valerent. Primus, teste eodem Mabillono,
c. perpetuum monogrammatis vsu ac morem in Regia Di-
plomata

C 2

(20) Heinecc: de sig: vet: P. l. c. 9. §. 15. (21) p. 3. n. 4. p. 13.
(22) In præf: Clav. Diplom: p. 43. vbi monogramma nostrum
ex Papebr: Propylæo sistitur. (23) Comment: de R. D. Tab.
1. n. 1. In Propyl. antiquario. P. l. c. 4. n. 54. Act. SS. Ment: A-
pr: T. 2. (25) de R. D. L. 2. c. 10. §. 10. (26) L. bro & loco cit

plomata introduxit Carolus M., quem morem cæteri, ad Philippum tertium vsque, Francorum Reges retinere, itidemque Imperatores Occidentis vsque ad Carolum IV. Cujus moris introducti causam Mabillonius (27) in difficultate scribendi, qua laborabat Carolus M., ponit, Eginharti 28) suffultus testimonio, tentabat, inquentis, Carolus, & scribere, tabulasque & codicillos ad hoc in lecto sub ceruicalibus circumferre solebat, ut cum vacuum tempus esset, manum effigiandis literis assuefaceret. Sed parum prospere processit labor praposterus, & sero inchoatus. Quibus verbis Eginhartum innuere voluisse putat Burchardus (29) Carolum, Germanicæ Scripturæ majuscularum literarum, quæ rudior erat ac difficilior, operam tantum nauasse, cum verisimile non sit, nec ipsius Eginharti verbis consentaneum, Principem tam magnum, tamque literatum, scribere non potuisse, qui tamen, teste eodem Eginharto, barbara & antiquissima heroum Carmina scripsit. (30) Cæterum monogramma Caroli M., sincerum perpetuum & quamplurimis documentis probatum, teste Heumanno (31) est illud quod ipse, Papebrocius, Baringiusque exhibent, quodque notâ (23) allegauimus, ac in fronte Dissertationis nostræ delineauimus. Cum igitur illud cum San-Maximiano in omnibus conveniat, ac ita pro veritate Diplomatis nostri disertè loquatur, vltiori ejus disquisitione superfedemus, ad Characterem, seu Scripturam illius, progressuri.

*Scriptura
Diplom. S.
Max: con-
uenit cum
aucto Caro-
lini scrip-
tura.*

Edocemur equidem à Struvio, (32) harum rerum indagatore non spernendo, seculo octavo, circa scripturas, manum apparere tremulam, alias autem easdem fere, ac Seculi sexti, literas. Ast huic sententiæ minime subscribit Mabillonius, (33) luculenter demonstrans: primâ Regum Francicorum stirpe extinctâ, Carolum M; literas expolire cæpisse, aut certe jam tantisper expolitum Scripturæ genus, in elegantio rem formam commutasse, subinde politio rem effectam. Tremulam vero

(27) L. 2. c. 23. §. 5. (28) In vitâ Caroli M. c. 25. (29) Libro, de linguæ latinæ, in Germaniâ, fatis, c. 3. p. 61. (30) c. 29. Poeta Saxo, ad a. 814. p. 168. (31) De R. D. c. 2. §. 62 pag. 118 (32) de Critercis Msct. §. 23. ap: Baring: in Clave, Dipl. p. 92. (33) De R. D. L. 1. c. 11. §. 19. & 11.

Scriptu
invect:
Qui
vsitati,
(36) ex
Maxim
laris ill
benign
copia,
Heum
quam
endat
llam n
lere, q
rius, l
ne non
onio, l
on co
eras Sa
jus in
criptur
trinis l
eris S
ello S
um, re
ergo
mille.
Por
imper

(34)
Alph
anti
(38)
§. 1

Scripturam in majoribus saltem literis, quas Vnciales vocant, in vectam esse, imperantibus Ottonibus, Seculo nempe decimo. Quidquid sit! specimina generis scribendi, Seculo octavo, vfitati, ac à Mabilonio, (34) Baringio, (35) Heumannoque, (36) exhibita, concordant in plerisque, cum autographo San- Maximiniano, ab hujus Præsule Reverendissimo, qui est sin- gularis illius, in literis promouendis ardor, & erga quemcunque benignissima humanitas, nobis oculis vsurpare concessio; ejusque copiâ, pro parte à Papebrocio, (37) typis expressâ. Ac licet Heumannus (38) scripturam Diplomatis nostri rudio- rem esse, quam ut eam Caroli curia ferre possit, & Saxonica affinem, con- tendat; ex inspectione & collatione tamen evidenter illucescit, illam non modo ad similitudinem literarum sexti Seculi acce- dere, quod criterion omni exceptione majus, judicat esse Stru- vius, l. c. Characteris scribendi Seculo octavo vfitati; sed & pla- ne non abhorre à generibus scribendi hujus Seculi, à Mabil- onio, Baringio, Heumannoque, expressis. Ponamus etiam, sed non concedamus Heumanno, nonnullas Diplomatis nostri li- teras Saxonicas affines videri, hoc non obstante, veritas jus in dubium vocari nequit, cum, teste Mabilonio grauissimo, scriptura Franco-Gallicâ Caroli M. ævo, nonnunquam pere- grinis literis apparere soleat interpolata, ac Diploma ipsum in terris Saxonis, videlicet Paderbornæ, flagrante vel maximè bello Saxonico, fuerit concessum, adeo ut, per incuriam scriba- rum, rebus Saxonis tum nimis intendorum, facili negotio, li- tera nonnulla Saxonis affines, irreperere potuissent, manet veri- simile.

Porro, Heineccio testante, (39) in Sigillis Carolinis, hujus imperatoris *Capiti coronam, aut nullam, aut non aliam impositum esse*

Carolus sine corona, in Sigillo San-Ma- rim. sibi; 217.

(34) de R. D. L. 5. p. 361. 391. 363. (35) Clav: Diplom: Tab: Alphab: 2. n. 10. (36) De R. D. Tab. I. (37) In Propyl: antiqu: Tab: port pag: XII. Act: SS. Menf: April: T. 2. (38) De R. D. c. 2. p. 149. (39) De Sigillis vet: P. L. c. 9. §. 14. pag: 80.

d.

esse, quam lauream. Cujus rei non aliam facile causam dixeris, quam æmulationem erga Imperatores Græcos, gemmeo diademate caput exornantes. Laurum igitur, maluit Carolus, primorum exemplo Imperatorum, vt simul Urbis Romæ Imperium tanto magis sibi competere, judicaretur. (40) Habita est ratio in Diplomate nostro & hujus Criterii Heinecciani. In Sigillo quippe illius, sine vllâ, Carolus exhibetur coronâ, ne lauro quidem conspicuus; quod ad Imperialem dignitatem illo tempore, nec dum erat proventus.]

Materia
Diplom:
& Maxim:
scil: mem-
brana,

Restat, vt de materiâ, in quâ Imperatores & Reges Germanorum Diplomata conscribenda curarunt, non nihil proferamus in medium. Hæc alia non erat nisi membrana. (41) Pro certo enim habendum est, antiquioris plerumque notæ Codices, esse membranaceos, cum ante Seculum XIV., vsus chartæ, licet hæc, teste Petro Venerabili jam Seculo XII. fuerit nota, in exarandis Codicibus, Diplomatisque vix inualuerit. (42) Adstipulatur Mabillonius, (43) de membranâ nullam controuersiam esse posse contendens, cum pleraque diplomata, ceteraque instrumenta antiqua, quæ ad nos vsque pervenerunt, in membranâ exarata sint. Ex hoc quoque Criterio, Diploma nostrum, in membranâ consignatum, pro vero, ac genuino, est afferendum.

Coronidis loco, silentio prærerire non possumus, Diploma nostrum, ideo à nonnullis vocari in dubium, quod Sigillum ejus in debito ac consueto loco non sit affixum. (44) Verum Mabillonio ipsi, dubium hoc moventi, fatendum est, Sigillorum aliquando sedem variare. (45) Cum plurima quidem membranæ affixa sint ad dexterum latus, nonnulla autem etiam ad finistrum, ex quo Scriptura ducit initium. (46)

Sole igitur meridiano, per superius ad ducta constat clarius, neque materiam Sigilli ejusque colorem, neque figuram illius rotundam, neque omissionem in Sigillo, formulæ: Christe protege

(40) Vindic: Conring: c. 6. n. 14. p. 152. (41) Neum: de R. D. p. 4. & p. 10. (42) Struy: de Crit: Msct: §. 3. apud Baring: l. c. p. 79. (43) De R. D. L. 1. c. 2. §. 2. (44) Mabill: l. c. L. 3. c. 1. §. 4. (45) l. c. (46) l. c. L. 2. c. 16. §. 2.

tege!
memb
gilli, v
quo m
autem
exami
illius a

De p
delic
Ca

CU
f
secuti
rio, ju
nis no
matis
speran
nause
profes
jori in
nisi, q
Ad hu
ma ip
um, (1)
(1) P
(3)
Pro

tege! nec monogramma, cum Scripturæ genere, nec tandem membranam, cui est inscriptum, ac appentionem insuetam Sigilli, vitare Diploma nostrum San-Maximinianum, ac ob stare, quo minus illud sit habendum, pro vero ac genuino, minime autem gentium pro falso ac suppositio. Itaque, externis satis examinatis progrediamur ad interna, vt quoque per illa veritas illius asseratur ac vindicetur.

DISSERTATIO III.

De formâ internâ Diplom: S. Maximiniani, videlicet de harmonia styli curiæ, cum aliis Diplom: Carolinis, de Synchronismo ejus historico, ac de instrumento relato, Diplomate nempe Pippini Nani.

* * *

CUM omnes & singuli, tam apud Græcos, quam Romanos, sapientiæ opinione clari, necessitates demonstrationum secuti, animam corpore præstantiorem, dignioremque imperio, jure ac merito pronunciauerint: externa autem Dissertationis nostræ non nisi corpus expresserint quodammodo Diplomatis, interna autem ejus animam quasi sint repræsentatura: speramus atque confidimus, fore vt benevolus Lector eo minus nauseæ molestiam sit sensurus, quo magis, in medium adhuc proferenda, palmam præripient, jam jam adductis, quoque majori in id allaboraturi simus studio, vt nihil consignemus literis, nisi, quod ad illum conuincendum, non possumus non, quin Diploma ad hunc finem consequendum, non possumus non, quin Diploma ipsum San-Maximinianum, exhibitum, præter Papebrocium, (1) Miræum, (2) Schatenium, (3) Calmetum (4), à Zyl.

- (1) Propyl: antiqu: de Diplom: discern: n. 42. (2) T. I. pag. 130.
 (3) In hist: Westphal: p. 466. (4) Hist: de Lorraine, dans les Preuves, p. 295. 96.

Zyllesio quoque (5) & cum autographo collatum, verbotenus inseramus Dissertationi nostræ, ejusque dicendi formulas conferamus cum aliis, Diplomatum Carolinorum formulis.

Caroli M. Imperatoris (6) Diploma, datum Paderborna, anno Regni ejus XL. (7) In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti (8)

(5) In def: Abbat: S. Maxim: P. III. n. 4. (6) Rubrica hæc non exstat in autographo, sed addita est à Zyllesio, quem falsa temporis computatio præcipitem dedit in errorem manifestum Carolum, a. 779, jam vocat Imperatorem. Autographum S. Maximinianus, in fine, mentionem quidem facit anni Regni Carolini, sed undecimi, non autem quadragesimi, quemadmodum scripsit Zyllesius, in locum numerorum Arithmetico-rum XI, erronee substituens XL. Secundum hanc temporis computationem necesse erat, vt Carolum vocaret Imperatorem Zyllesius, qui Regnum Francicum, Patre demortuo, consecutus erat, A. O. R. DCCLXVIII, mense Octobri, Imperiali vero folium conscendit, DCCC.

(8) Vt à Deo Instrumentorum primordia caperentur, Principes quidam Christiani, peculiaribus Sanxere legibus. Struvius Dissert: de Inv: nom: div: sed à Francorum Regibus primæ stirpis posthabebatur hæc nom: div: Invoc:, nec à Carolo M. semper est adhibita. Ludovicus autem pius, ejusque posterius, Carolingicæ gentis, diuina auspicia haud prætermisere, vota vero ad Salvatorem & Servatorem generis humani, vel ad SS. Trinitatem dirigendo. v. g. in confirm: Eccles: Wirceburg: apud Eckhart: T. 2. Comment: Rer: Franc: orient: p. 881, ita orditur Ludovicus: *In nomine Domini, Dei & Salvatoris nostri*; similiter auspiciatur idem, in binis Diplom: apud Schaten: Annal: Paderb: P. I. p. 83, sequ: & p. 91, sequ:, exstantibus. Carolus autem M. in Tabulis Monast: Campid: datis, ex apographo, aliter Humanno, de R. D. p. 439, exhibitus, à verbis: *In nomine Sanctissimæ & indivisibæ Trinitatis*, inchoat. Id quod in plurimis Diplom: Carolinis obseruatur. Animadverterunt autem nonnulli, quod Diploma S. Maxim: præter morem, ante a. DCCC in Diplom: Carol: receptum, ordiatur per form: invocationis nom: div: in solitam: *In nomine Dei Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*; Cum reliqua Carol: Dipl:, ante a. DCCC. concessa, à verbis: Carolus gratia Dei, Rex Francorum; incipiant: Mabill: de

❧ (24) ❧

Ego (11) Karolus, (12) gratia Dei Rex Francorum
Lon-

Voco ad exempla Offæ Merciorum Regis. Alredi, & Eardūlf Northumbria Regum; Alphonfi itidem, Gallicia ac Asturia Regis. Heum: de R. D. p. 81. & 82. ad quos Carolus scribens præsertim in literis ad *Offam*, His utitur verbis: *hoc igitur (salubri mandato, ego Karolus &c.* Baluz: T. I. Capitul: p. 139. 237. Taceo, verisimile esse Carolum, cum & ipse, prout in Diplom nostro fatetur, *deliberaret testamentum facere*, Reges, successores suos, per hanc formulam, non modo testes, sed & executores Testamenti sui, habere voluisse; quemadmodum Patre ejus Pippinus, in Diplom: concessio Abbatiæ S. Maximi apud Zyllesium T. 3. n. 3., ex eadem ratione, *omnibus Regibus* (scilicet Francicis) *in æternum futuris, in testamento hoc* (scilicet Diplom: Sancti Maximi) *denuntiaverat*, h. e. *injunxerat*, ultimam voluntatem suam tueri. Quidquid sit, vnicum verbulum, *Regibus*, vel per negligentiam, sive studio, insertum diplomati nostro, non sufficit, ad vitandum vniuersum diploma, cæteroque in omnibus concordans cum Diplom: Carolinis.

(11) Offendit pronomen hoc primæ personæ Mabillonium l. c. ita scribentem: deinde quæritur, an Carolus de se loquens vnquam singulari numero vsus sit, ego? sed, præter literas Caroli ad Offam Mercia Regem, præcedenti annotatione adductas, in quibus occurrit: *Ego Karolus*; reperimus præterea in Capitul: Aquisgran: a. 789. verba: *Ego Karolus, gratia Dei, Rex Francorum*. Heumannus, de R. D. p. 29. constat igitur his Exemplis, pronomen *Ego* minime obtare veritati Diplomatii nostri.

(12) Animadvertit Mabillonius, de R. D. L. 2. §. 12. Carolum ante Imperium initum, ad scribendum nomen, in Diplom: quæ viderit, Literam C., in numis vero C & K, adhibuisse; Imperatori autem constituto, literam K, arripisse. Sed Eckharto, Rer: Franc: Orient: T. 2. p. 19. annotatio hæc vacillare videtur, cum perpauca litera à falsi suspicione sint vacua, atque pura. Scripsit enim Carolus ante, & post consecutum Imperium, promiscue & Karolus, & Garolus; v. g. in Chartâ apud Baluz: Capit: T. 2. p. 1400. *Karolus, Serenissimus, gratia Dei, Rex Francorum*. Et in Diplom: apud Vghell: in Ital: Sacra T. 5. p. 263, *Karolus Serenissimus Augustus à Deo ordinatus*. Porro in Exemplis Chron

Longobardorum, (13) & Patricius Romanorum; pro Remedio animæ meæ, atque stabilitate Regni nostri, (14) Sanctorum Monasteria, sub meo regimine constituta taliter volo per successiones temporum manere illæsa, qualiter per Antecessoris

S. Vincent. de Vulturno, apud du Chesne, T. III. Script: *Re: Franc. p. 677. Carolus, divinâ ordinante Clementiâ, Imperator Augustus*, Similiter apud Vghell: T. I. p. 412., *Karolus, gratia Dei, Rex Francorum*. In Constat: de emend: Libr: *Karolus, Dei fretus auxilio, Rex Francorum*. Liqueat id quoque ex Monogrammati, quibus, adhuc Rex. est vsus, ubi loco C., litera K apparet. Proinde litera initialis K, in voce Karolus, Diplomati nostro, tot exemplis similibus munito, nigrum nequaquam inuret K, id quod Calumniatoribus olim evenisse testatur, Gothofr: in not: O. P. ad L. I. ff h. t.

(13) Mabillonio, de R. D. L. 3. c. 1. §. 4. Scribendum fuisse videtur, Langobardorum, non Longobardorum. Sed, ut taceam, Diploma, quod apud Vghell: T. 5. p. 174., correctius exhibitum dicitur, nihilo tamen minus scribere *Lombardorum*, quam facile, per incuriam scribæ potuit irrepsisse litera O, loco A? Quid! quod inspectio autographi relinquat in dubio, vtrum vel A., vel O, legatur, in vocabulo Langobardorum?

(14) Et hanc scribendi formulam vsitatam fuisse ævo Carolino, patescit ex Diplom.: exhibitis ab Heumanno, Comment: de R. D., p. 420. & 439.

(15) Memoriam majorum ab Imperatoribus Regibusq; Francis, honorifice recoli solitam, aliosque propinquos non sine laude, ab iis, in Diplom: fuisse appellatos, testatur Heumannus l. c. p. 35., prouocans ibidem ad diuersa Diplomata, quæ situntur à Martene & Dur: in vet: Script: & Monum: hist: T. I. p. 45. *Bonâ memoriâ Dominus ac Genitor noster Pippinus*, & p. 51. *Dominus & Genitor noster, Sanct: record:, Pippinus, quondam gloriosissimus Rex*. Cum igitur honorificus iste cultus Patris, plane omissus sit à Carolo, diploma nostrum à quibusdam in dubium vocatur. Verum enim vero exempla in contrarium exstantia, demonstrant, formulam hanc non adeo strictè fuisse adhibitam, ut pro Criterio diplomatico possit haberi. Edocent enim nos verba contraria Caroli M., apud Mabill: l. c. 499., *Genitorem meum, Pippinum Regem; ac Confirmationis illius Immunit: apud Baluz:*

❧ (26) ❧

decessoris mei Privilegia inveni esse firmata. (16) Proinde
quia Abbatiam S. Maximini in Privilegio mei genito-
ris

Capit. T. 2. p. 377. à *precedentibus Regibus nostris*, non minus quam
Diplom: Caroli quo confirmatur Privil: Salonæ, apud Mabill:
l. c. p. 499. *Genitorem meum, Pippinum Regem*; Instrumenri deni-
que donationis Caroli M., apud Felibien, Hist: de St. Denis,
dans les Preuves, p. 32.

Parentes nostri requiescere videntur; Reges Francicos secundæ
stirpis non semper fuisse sollicitos, additis elogiorum flosculis
memoriam Antecessorum ac Parentum recolere.

(16) Loquitur hic Carolus de Privilegio Pippini Nani, Abbatia
S. Maximini, a. 763 concessio; quod etsi Viris Doctissimis ne-
quaquam arrideat, non possumus tamen in illo penitus repro-
bando, calculum iis adjicere. Neque enim externa, neque in-
terna tantopere abhorrent à Diplomatis aliorum Regum Me-
rovingicorum, ut in vniversum rejici mereatur. Scio equi-

dem Viris in Re Diplomatica consummatissimis haud probari,
(1) omissionem formulæ, *Vir inluster*, Regibus Merovingicis
vilitatissima. At vero regula hæc tam generalis haud est, quin
aliquando patiat exceptionem. In instrumento enim Do-
nationis à Pippino Cœnobio Gozensi factæ, apud Calmetum.

T. I. Histoire de Lorraine, dans les Preuves, p. 273. hæc omit-
titur formula, quod ita quoque se habet, in Confirmatione
Caroli M. Monasterio S. Dionysii concessâ, apud Mabill; de
R. D. L. 6. p. 497. nec iis placet (2) Adjectio pronominis Ego.
Sed cum de hoc jam egerimus annotatione undecimâ Disser-
tationis hujus, eo remissum volumus benevolum Lectorem

Viderur (3) porro, in contrariam Sententiam euntibus, vitia
ri Diploma Pippini, per erroneam anni ejus Regiminis Chro-
nologiam. Siquidem annus concessi Diplomatis Pippiniani
secundum Zyllesium, l. c. pag. 9. fuit vigesimus quintus eju-
Regni. Certum autem est Pippinum nonnisi quatuordecim
annis, videlicet ab anno 754. usque ad a. 763. Sceptrum Regi-
um Regni Francici tenuisse. Verum inspectio Diplomatis, à
ipso Zyllesio, T. 3. n. 3. exhibiti, liquido demonstrat, halluci-
natum esse Zyllesium; cum in fine Diplomatis disertis verbi
dicatur: decimo quarto Regni nostri anno. Ponamus autem
substantialibus saluis, incuriâ scribarum, vitiatum ac interpo-

ris (17) Pippini, sub ipsius Mundiburdio, (18) reperi, Ego quoque delibero testamentum facere, per quod ipse locus, atque

Mo-

latum esse textum Diplomatis, quid hoc veritati Diplomatis Carolini derogare poterit? Cognitum enim est omnibus atque perspectum, vitium instrumenti relati, præjudicium nequaquam afferre instrumento referenti, Provoco ad Privilegium Friderici I. Imperatoris. Ducibus Austriacis a. 1156. concessum. Allegantur in illo, tanquam instrumenta relata, Privilegia Augusti ac Neronis, Imperatorum, concessa Austriacis. Quæ etsi aperte sint fictitia, spuria, ac supposititia, nemo tamen ea propter in dubium vocare conatus est, instrumentum referens, seu Privilegium ipsum Friderici. Longiori equidem temporis, intervallo distat Privilegium Fridericianum, ab Augusti, ac Neronis præsentis Diplomatibus, relatis, quam Caroli M. Diploma, à Pippiniano, Paterno Privilegio. Verùm cum hoc in Diploma, à Pippiniano nequaquam verbotenus sit transsumtum, sed tantum relatum ac allegatum summariter, ejus, successu temporum, fortasse facta mutatio, aut interpolatio, minime gentium depravare & annihilare poterit instrumentum referens, Diploma San-Maximinianum.

(17) Dicta in annotatione (15) repetita hic volumus:

(18) *Mund* Germanis quidem est os. Quum vero ad eorum, qui alios in potestate habent, officium pertineat, eis ore præcipere, eosque verbis, quoties opus est, defendere: vsu venit, ut *Mund*, pro potestate ac tuitione acciperetur. Id vero inde patet, quod veteres in *Mundio*, esse, latinè exprimerent, in verbo, sermone, vel ore esse. Lex Sal: Tit. 9. §. 5. Tit. 19. §. 1. Gregor: Turon: Hist: L. 9. c. 42. Qua ratione & Græcum *λογος*, apud Script: Byzant: occurrere, observavit du Fresne, Gloss: lat: p. 1280. sequi: Nihil ergo frigidius est etymologiâ, quam, ex Auctore Mammatrecti dicitur apparatus ad ornatum mulieris: vnde & miniâros talium *Mundiburdos* vocamus. Scimus enim, Germanis omnem potestatem in alterius personam vel res, *Mundium* appellari. Quapropter non modo serui & liberi in *Mundio*, seu potestate Dominorum & Parentum, sed & Vxores, in *Mundio* sunt maritorum, minores in *Mundio* tutorum, Ecclesiarum & Civitates autem in *Mundio* Principum. Hinc vox *Mundwaldi*, & *Mundeburni*, Tutoris, Advocati, seu Protectoris, ori-

Monachi, ibi conuersantes, sub nostra defensione, cum quiete, valeant vivere & orationi vacare. Quapropter Werinolfus Abbati, (19) de eodem Monasterio, supradicti Confessoris Christi, quod est Constitutum in suburbio Treviris, atque dedicatum in honore St. Joannis, Apostoli & Evangelistæ, Monachisque in eodem loco Christo famulantibus, regali auctoritate, seu potestate concedimus, vt habeant in Sæcula post nos futura, liberam potestatem eligendi Abbatem inter ipsos Monachos, si autem ibi non poterit inueniri, eligant sibi, vbi-
cunque voluerint. (20) Insuper nostrâ præceptione statuimus, atque in convulsè firmamus, vt nullus Regum, nobis succedentium, vel alia persona aliqua, contra eundem locum, vel Monachos in tota Abbatia vllam potestatem exercere præsumat, nec telonium vsquam à nauibus ipsorum exigat, seu placitum teneat, sine iussione & petitione Abbatis, sed securè & cum pace maneat locus ille sub nostro, & successorum nostrorum Mundiburdio. (21) Et vt istius Chartæ auctoritas firmiter per tempo-

ra
ginem traxit; Heinecc: Elem: Jur: Germ: p. 99. & 294. occurrit
vocabulum hoc *Mundibardii* sæpius in Diplom. v. g. in Dipl.
Pippini, apud Eckhart: T. I. Franc: orient: p. 571. sub sermone
tuitionis suæ vel humanitatis & *Mundeburde*; In Dipl: Ludov:
pii, pro Monast: Fossatenfi, ex Caroli le Cointe Annal: T. 8. p.
228. *sub nostro suscepimus, Mundiburdo*, vt & ex Dipl: Ottonis I., ap:
Mabill: Act: SS. Benedic: Sec: V. d. 278. *Vt sub Mundiburdio de-*
inceps maneant Regum.

- (19) Constat ex Catalogo Abbatum S. Maximianorum tempore concessi Privilegii, Werinolfum præfuisse inclytissimæ huic Abbatia.
- (20) Libera hæc, eligendi Abbatem, potestas, jam per Pippini Nani privil: concessa Abbatia: S. Maximini, Zyll: l. c. P. III. n. 3. p. 12., præter Carolum M. confirmata, quoque est illi, per Imperatores Ottonem, Zyll: P. III. n. 8. p. 16. Ottonem II. Zyll: P. III. n. 12. p. 21., Ottonem M., Zyll: P. III. n. 12. pag. 22. Ottonem III. Zyll: n. 18. p. 27. Henticum II; Zyll: n. 19. p. 29. & alios; Vt & à Summis Pontificibus, Johanne XIII, Zyllef: P. III. n. 14. p. 23. Johanne XV., Zyll: P. III. n. 17. p. 26. &c.
- (21) Hæc omnia & singula Abbatia: nostræ denuo confirmarunt,

ra habeatur, nostræ manus signaculis, (22) eam affirmare de-
crevimus, & annulo nostro firmari iussimus.

Signum Karoli, Gloriosissimi Regis.
Rado relegi, (23) data Mense Augusto (24)
Quadragesimo anno (25) Regni nostri.
Acta Padreburnæ, Fisco (26) nostro,
super ipsa, (27)

}
} Locus Mo-
} nogram-
} matis.

(L. S.)

Ludovicus pius, Zyll: P. III. n. 5. p. 13, & 14. Lotharius I. c., Zyll:
n. 6. p. 14. 15. Otto M; Zyll: n. 11. p. 20. Otto II. Zyll: n. 16. p.
17. Henricus IV. Zyll: P. III. n. 26. p. 42 & 43. & alii. De reliquis
egregiis immunitatibus ac Privilegiis, quibus donata est à Re-
gibus & Imperatoribus, vid: Zyllesius, in Def. Abbat; Imperia-
lis S. Maximini, tum P. I. & 2. cum P. III.

(22) Per hæc, manus Imperatorum signacula, intelliguntur Mo-
nogrammata. Cum enim Reges ac Imperatores Francici utri-
usque Stirpis, teste Mabillonio, aut plane imperiti fuerint artis
scribendi, aut eam non nisi summo labore exercuerint, subue-
niendum iis erat per Monogrammata, quæ vel per notarios
pingebantur, vel typario, quod monogramma Principis refe-
rebat, imprimebantur. Heum: de R. D. c. 1. §. 20.

(23) Archi-Cancellarii, seu Apoerisarii vel Archi-Capellani quo-
que nomen convenire Chronologia Diplomatis concessi, pa-
tescit ex Diplom: quam plurimis. Ex multis pauca! In præcep-
to Caroli M. de 778. apud Mabill: de R. D. n. 53. pag. 500, le-
gitur: *Gilbertus ad vicem Radonis recognoni & subscripsi; & apud Ma-
bill: l. c. g. 54. p. 501. Widolaicus, ad vicem Radonis recognoni. Apud
eundem l. c. n. 56. p. 502. & ad a. 790. Erkmbaldus, ad vicem Ra-
donis subscripsi.* Quemadmodum Rado quoque annumeratur
Cancellarius Regum ac Imperatorum Francicorum, à Mabil-
lonio, de R. D. L. 2. c. 12. §. 4. n. 118. *Hitherio successit Rado, & recensit*
Abbas Vedastinus, qui notarios habuit Wigbaldum, Optatum,
Jacobum, Erkmbaldum, & Widolaicum.

(24) Mabillonio iudice, de R. D. L. 3. c. 1. §. 4. nonnullos
moueat, quod Diploma dicatur datum, Mense Au-
gusto, absque designatione diei; & quod annus Regni Fran-
cici apponatur sine anno Regni Italiae, quod passim in
veris autographis observatur. Sed quia in quibusdam aliis nec
dies mentis, nec Regni Italici annus exprimuntur, hic tantum

d.

noto, (scribit Mabillonius) id esse præter communem nor-
mam. Exemplum prioris habes in appendice Baluzianâ, n. 19.
posterioris in Chartâ S. Martini Turonensis.

(25) Jam supra, annot: 7., monuimus, Zyllesiu confudisse nume-
ros Arithmeticos XI. & XL. Ex inspectione autem autographi,
& cistri forma, sole meridiano clarius illucescit, legendum esse,
anno Regni nostri undecimo, non autem, cum Zyllesio, qua-
dragesimo. Subscripsit huic nostræ sententiæ Mabillonius l. c.
l. 3 c. 1. §. 4. Conuenit quoque annus undecimus Regni Caroli-
ni, cum historia Caroli M., illius temporis. Scimus enim
computationem anni undecimi Regni Caroli, usque ad con-
summationem anni illius esse extendendam. Papebroc: in Pro-
pyl: Antiqu: de Diplom: discern: Carolus autem M. Pippin oPa-
tre a. 768. VIII. Id. Octobr: demortuo. Chron: S. Galli in Balu-
zii Miscell: T. I. ad a. 768. Decimo quinto die post, Rex est fa-
ctus. Hincmarus in Epist: ad Ludov: Balbum, T. 2. op: p. 180.
Igitur mensis Augusto, a. 779, annus undecimus Regni ejus
Francici adhuc currebat. Carolum, finito mensis Majo,
Concilio Durenfi, a. 779, circa mensem Augustum, commora-
tum fuisse, ad Luppian, seu Lippian flumen, Urbam Padre-
burnam præter fluentem, constat, tum ex Monacho Ego-
lismensi, p. 244, cum ex Broweri Annal: Trevir: P. I. L. 7. p. 384.
(26) Omnes immediatæ, Regni seu Imperii Francico-Germanici
Civitates, sub Carolingis, Fisco Regio fuisse adscriptæ, & per
Comites, seu Missos Regios, administratæ. Quamvis nonnullas
etiam Urbes Speciatim Villas, seu Curtes Regias appellatas es-
se, non negauerim. Lamb: Schaffinab: ad a. 1070 legit, Villæ
Regalis Fitci. vid. Cl: Kemmerichius in Introd: ad J. P. L. 4. c.
18. §. 3.

(27) Zylles: L. c. P. III. n. 4. In fine Diplomatis nostri, legit ipsa. Contra Calmet, hist:
de Lorraine, dans les Preuves, p. 2. 6. ista. Mabillonius autem, de R. D. L. 3. §. 4. p.
220. recte indicat legendum esse, Lipsa; quia Padreburna sita est ad flumen Luppian,
seu Lippian, an dem stippe. Fuisse quod barbaro illi Seculo Lipsa audiebat. Moner præ-
terea Mabillonius l. c. apud Papebrocium Ata, pro Actum legi. Sed tum ex autogra-
pho, cum ex ejus copiis, apud Zyllesium & Calmetum, l. c. exstantibus, constat, legen-
dum esse aut acta, aut, ut legit Calmetus l. c. data. Igitur tum quoad externa, ratio-
Sigilli, materia; generis Scripturæ, ac Monogrammatiss, &c. Cum quoad interna se pro-
bavit Diploma nostrum San- Maximianum, Rei Diplom: non ignaris, Quapropter ve-
la sunt contrahenda, cum quantum quidem per exiguas nostras licuit vires, luculenter sa-
tis ostenderit, neque deficientiam barba Carolina; neque figuram & materiam Sigilli,
cum aliis externis Criteriis, neque tandem interna, videlicet stylum & renorem Diplo-
matis nostri obstat, quo minus illud, sine omni dubio, habendum sit, pro vero ac ge-
nino, nequaquam autem pro interpolato, spurio atque supposititio.

S. D. G.

Ng 3199.8

ULB Halle

3

001 852 337

Sb.

VONA

NC
11.2001 Bd.

B.I.G.

Farbkarte #13

PHIL: PRÆTORII, J. U. D. Consil.
Elect: Aulici, Historiarum ac Juris Publici, in Alma Trevi-
rensi, Professoris Ordinarii,

ASSERTIO & VINDICATIO
Diplomatis Carolini, Inclytissimæ Abbatiæ
S. MAXIMINI, in Suburbio Trevirensi,
Concessi,

Tribus Dissertationibus, videlicet

14

- 1) De Barbâ CAROLI M.
- 2) De figurâ externâ Sigilli, huic Diplomati appensi, deque reliquis Criteriis, quibus evincitur, Diploma Carolinum nequaquam esse supposititium.
- 3) De harmoniâ Styli, Diplomatis Sani-Maximiniani, cum aliis ævi Carolini Diplomatis;
- 4) De Synchronismo ejus Historico;
- 5) De Instrumento Pippini Nani relato, adornata.

Ubi plura nitent in Carmine non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura. *Horat: de Arte Poet.*

Augusta Trevir. Typis J. C. REULANDT, Aul. & Univ. Typogr.